

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

PHẠM THỊ MAI KHANH

**ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT
CÁC LOẠI HÌNH SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP
CÓ HIỆU QUẢ TRÊN ĐỊA BÀN
HUYỆN PHÚ LƯƠNG, TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

THÁI NGUYÊN - 2019

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

PHẠM THỊ MAI KHANH

**ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT
CÁC LOẠI HÌNH SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP
CÓ HIỆU QUẢ TRÊN ĐỊA BÀN
HUYỆN PHÚ LƯƠNG, TỈNH THÁI NGUYÊN**

**Ngành: Quản lý đất đai
Mã số ngành: 8.85.01.03**

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS Nguyễn Thế Đặng

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kì công trình nào khác.

Tôi xin cam đoan các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc./.

Thái Nguyên, ngày tháng..... năm 2019

Tác giả luận văn

Phạm Thị Mai Khanh

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thiện luận văn tôi đã nhận được sự giúp đỡ tận tình, sự đóng góp quý báu của nhiều cá nhân và tập thể.

Trước hết, tôi xin trân trọng cảm ơn GS.TS. Nguyễn Thế Đăng - Giảng viên Đại học Nông lâm Thái Nguyên đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo tôi trong suốt thời gian thực hiện đề tài.

Tôi xin trân trọng cảm ơn sự góp ý chân thành của các thầy, cô giáo khoa Quản lý tài nguyên, Phòng đào tạo - Đại học Nông lâm Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi thực hiện và hoàn thành đề tài. Tôi xin trân trọng cảm ơn Ủy ban nhân dân huyện Phú Lương, tập thể Phòng Tài nguyên và Môi trường, Phòng Nông nghiệp và phát triển nông thôn, Chi cục thống kê, cấp ủy, chính quyền và bà con nhân dân các xã, thị trấn trong huyện Phú Lương đã giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài trên địa bàn. Tôi xin cảm ơn đến gia đình, người thân, các cán bộ đồng nghiệp và bạn bè đã động viên, giúp đỡ và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình thực hiện đề tài này.

Do hạn chế về mặt thời gian và điều kiện nghiên cứu, nên luận văn này của tôi chắc chắn sẽ không tránh khỏi những thiếu sót, rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của các nhà khoa học, các thầy, cô giáo và các bạn đồng nghiệp để luận văn được hoàn thiện hơn.

Một lần nữa tôi xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2019

Tác giả luận văn

Phạm Thị Mai Khanh

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG VÀ HÌNH ẢNH	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	2
3. Ý nghĩa của đề tài nghiên cứu	2
Chương 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU	3
1.1. Hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp và phân loại hiệu quả sử dụng đất.....	3
1.1.1. Khái niệm hiệu quả sử dụng.....	3
1.1.2. Phân loại hiệu quả sử dụng đất	4
1.2. Đặc điểm, phương pháp, đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	8
1.2.1. Đất nông nghiệp và quan điểm sử dụng đất nông nghiệp	8
1.2.2. Hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp.....	12
1.3. Tình hình nghiên cứu nâng cao hiệu quả về sử dụng đất trên Thế giới và Việt Nam	19
1.3.1. Các nghiên cứu về sử dụng đất nông nghiệp trên Thế giới	19
1.3.2. Những nghiên cứu về nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp ở Việt Nam	25
Chương 2. ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	31
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	31
2.2. Nội dung nghiên cứu	31
2.2.1. Điều kiện tự nhiên, tài nguyên, cảnh quan môi trường.....	31
2.2.2. Hiện trạng sử dụng đất nông nghiệp của huyện Phú Lương.....	31
2.2.3. Đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp huyện Phú Lương	31
2.2.4. Lựa chọn các loại hình sử dụng đất có hiệu quả và đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp của huyện Phú Lương.....	31

2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	32
2.3.1. Phương pháp thu thập số liệu.....	32
2.3.2. Phương pháp điều tra phỏng vấn nông hộ	32
2.3.3. Phương pháp thống kê, xử lý số liệu.....	33
2.3.4. Phương pháp đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	33
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	35
3.1. Đặc điểm tự nhiên, kinh tế xã hội ở huyện Phú Lương	35
3.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên	35
3.1.2. Đặc điểm kinh tế - xã hội	37
3.1.3. Đánh giá chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội ảnh hưởng đến sản xuất nông nghiệp huyện Phú Lương.....	39
3.2. Đánh giá thực trạng sử dụng đất nông nghiệp của huyện Phú Lương.....	40
3.2.1. Biến động quỹ đất nông nghiệp huyện Phú Lương.....	40
3.2.2. Hiện trạng sử dụng đất nông nghiệp của huyện Phú Lương.....	41
3.2.3. Thực trạng sử dụng đất nông nghiệp của huyện Phú Lương	43
3.3. Đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp.....	44
3.3.1. Đặc điểm các loại hình sử dụng đất của huyện Phú Lương.....	44
3.3.2. Hiệu quả sử dụng đất của một số loại hình sử dụng đất nông nghiệp của huyện Phú Lương	49
3.4. Lựa chọn các LUT có hiệu quả và đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất	73
3.4.1. Lựa chọn các loại hình sử dụng đất nông nghiệp có hiệu quả.....	73
3.4.2. Đề xuất sử dụng đất nông nghiệp theo các tiểu vùng của huyện Phú Lương.....	74
3.4.3. Các giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp huyện Phú Lương.....	85
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO	91
PHỤ LỤC	94

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

TT	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1	BVTV	Bảo vệ thực vật
3	CNLN	Cây công nghiệp lâu năm
2	CNNN	Cây công nghiệp ngắn ngày
4	CNXH	Chủ nghĩa xã hội
5	CPTG	Chi phí trung gian
6	DT	Diện tích
8	GTNC	Giá trị ngày công
7	GTSX	Giá trị sản xuất
9	HQĐV	Hiệu quả đồng vốn
10	LĐ	Lao động
11	LUT	Loại hình sử dụng đất
12	LX - LM	Lúa xuân - lúa mùa
13	SL	Sản lượng
14	STT	Số thứ tự
15	SXNN	Sản xuất nông nghiệp
16	TB	Trung bình
17	TNHH	Thu nhập hỗn hợp

DANH MỤC CÁC BẢNG VÀ HÌNH ẢNH

Bảng 3.1.	Tình hình biến động diện tích đất nông nghiệp giai đoạn 2014 - 2018	40
Bảng 3.2.	Hiện trạng sử dụng đất huyện Phú Lương năm 2018	42
Bảng 3.3.	Hiện trạng sử dụng đất nông nghiệp huyện Phú Lương năm 2018	43
Bảng 3.4.	Một số loại hình sử dụng đất chính tiểu vùng 1 huyện Phú Lương	45
Bảng 3.5.	Một số loại hình sử dụng đất chính tiểu vùng 2 huyện Phú Lương	46
Bảng 3.6.	Một số loại hình sử dụng đất chính tiểu vùng 3 huyện Phú Lương	47
Bảng 3.7.	Một số loại hình sử dụng đất chính tiểu vùng 4 huyện Phú Lương	48
Bảng 3.8.	Hiệu quả kinh tế các LUT tiểu vùng 1 huyện Phú Lương	50
Bảng 3.9.	Hiệu quả kinh tế các LUT tiểu vùng 2 huyện Phú Lương	52
Bảng 3.10.	Hiệu quả kinh tế các LUT tiểu vùng 3 huyện Phú Lương	53
Bảng 3.11.	Hiệu quả kinh tế các LUT tiểu vùng 4 huyện Phú Lương	55
Bảng 3.12:	Tổng hợp hiệu quả kinh tế các LUT của huyện Phú Lương	56
Bảng 3.13.	Hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất tại tiểu vùng 1	59
Bảng 3.14.	Hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất tại tiểu vùng 2	60
Bảng 3.15.	Hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất tại tiểu vùng 3	61
Bảng 3.16.	Hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất tại tiểu vùng 4	62
Bảng 3.17:	Tổng hợp hiệu quả xã hội các LUT của huyện Phú Lương	63
Bảng 3.18.	Mức độ chấp nhận của người dân với loại hình sử dụng đất hiện tại	65
Bảng 3.19:	So sánh mức đầu tư phân bón thực tế tại địa phương với tiêu chuẩn bón phân cân đối và hợp lý	67
Bảng 3.20.	Mức độ sử dụng một số loại thuốc bảo vệ thực vật	70
Bảng 3.21:	Định hướng các kiểu sử dụng đất nông nghiệp đến năm 2025 của tiểu vùng 1	76
Bảng 3.22.	Định hướng các kiểu sử dụng đất nông nghiệp đến năm 2025 của tiểu vùng 2	78
Bảng 3.23.	Định hướng các kiểu sử dụng đất nông nghiệp đến năm 2025 của tiểu vùng 3	79
Bảng 3.24.	Định hướng các kiểu sử dụng đất nông nghiệp đến năm 2025 của tiểu vùng 4	83

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Đất là một bộ phận hợp thành quan trọng của môi trường sống, không chỉ là tài nguyên thiên nhiên mà còn là nền tảng để định cư và tổ chức hoạt động kinh tế, xã hội, không chỉ là đối tượng của lao động mà còn là tư liệu sản xuất đặc biệt không thể thay thế trong sản xuất nông - lâm nghiệp. Chính vì vậy, sử dụng đất nông nghiệp là hợp thành của chiến lược phát triển nông nghiệp bền vững và cân bằng sinh thái.

Do sức ép của đô thị hoá và sự gia tăng dân số, đất nông nghiệp đang đứng trước nguy cơ suy giảm về số lượng và chất lượng. Con người đã và đang khai thác quá mức mà chưa có biện pháp hợp lý để bảo vệ đất đai. Hiện nay, việc sử dụng đất đai hợp lý, xây dựng một nền nông nghiệp sạch, sản xuất ra nhiều sản phẩm chất lượng đảm bảo môi trường sinh thái ổn định và phát triển bền vững đang là vấn đề mang tính toàn cầu. Thực chất của mục tiêu này chính là vừa đem lại hiệu quả kinh tế, vừa đem lại hiệu quả xã hội và môi trường.

Phú Lương là một huyện miền núi phía Bắc tỉnh Thái Nguyên, có tổng diện tích tự nhiên là 35.071,2 ha, trong đó diện tích đất nông nghiệp chiếm 85,01% (29.814,2 ha), đơn vị hành chính trực thuộc gồm 13 xã và 2 thị trấn, có vị trí địa lý thuận lợi về giao thông để giao thương, phát triển nông nghiệp hàng hoá... Trong những năm qua, nền sản xuất nông nghiệp của huyện đã được chú trọng đầu tư phát triển, năng suất, sản lượng không ngừng tăng lên, đời sống vật chất tinh thần của nhân dân ngày càng được cải thiện. Song trong nền sản xuất nông nghiệp của huyện còn tồn tại nhiều yếu điểm đang làm giảm sút về chất lượng do quá trình khai thác sử dụng không hợp lý: trình độ khoa học kỹ thuật, chính sách quản lý, tổ chức sản xuất còn hạn chế, tư liệu sản xuất giản đơn, kỹ thuật canh tác truyền thống, đặc biệt là việc độc canh cây lúa ở một số nơi đã không phát huy được tiềm năng đất đai mà còn có xu thế làm cho nguồn tài nguyên đất có xu hướng bị thoái hoá.

Do đó, việc nghiên cứu đánh giá các loại hình sử dụng đất hiện tại, đánh giá đúng mức độ của các loại hình sử dụng đất để tổ chức sử dụng đất hợp lý có hiệu quả cao theo quan điểm bền vững làm cơ sở cho việc đề xuất quy hoạch sử dụng đất và định hướng phát triển sản xuất nông nghiệp của huyện Phú Lương là vấn đề có tính chiến lược và cấp thiết.

Xuất phát từ thực tế trên tôi tiến hành nghiên cứu đề tài “***Đánh giá thực trạng và đề xuất các loại hình sử dụng đất nông nghiệp có hiệu quả trên địa bàn huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên***”.

2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài

- Đánh giá được hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp theo 3 tiêu chí: hiệu quả kinh tế, hiệu quả xã hội và hiệu quả môi trường.

- Đề xuất được các giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp phải sát thực với điều kiện cụ thể ở địa phương và có tính khả thi cao.

3. Ý nghĩa của đề tài nghiên cứu

- Cung cố kiến thức đã được tiếp thu trong nhà trường và những kiến thức thực tế cho học viên trong quá trình nghiên cứu.

- Kết quả nghiên cứu là tài liệu tham khảo cho các bên liên quan sử dụng đất hiệu quả hơn.

- Là tài liệu phục vụ đào tạo, nghiên cứu cho Đại học và Sau Đại học.